

ใบรับรองแพทย์และกฎหมายน่ารู้

นพ. คักดา สติรเรืองชัย

ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

มหาวิทยาลัยมหิดล

ใบรับรองแพทย์

- เอกสารที่แพทย์จัดทำให้ผู้ป่วย/ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย
- เนื้อหาขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้นำไปใช้
 - รับรองการวินิจฉัย
 - ให้ความเห็นทางการแพทย์

ใบรับรองแพทย์

- เขียนสิ่งที่ เป็นความจริง
 - ไม่รับรองสิ่งที่ไม่รู้
 - เนื้อหาสอดคล้องหรือไม่ขัดแย้งกับเวชระเบียน
- ความเห็นเป็นไปตามหลักวิชาการ/มีหลักฐานทางการแพทย์

ใบรับรองแพทย์ – ข้อพิจารณา

- ออกใบรับรองแพทย์ย้อนหลัง?
- ผู้ป่วยมาตรวจที่ห้องฉุกเฉินในวันศุกร์ที่ 19 กันยายน ด้วยโรค pharyngitis มาตรวจอีกครั้งที่รพ.เดิมในวันจันทร์ที่ 22 กันยายน และขอใบรับรองแพทย์เพื่อลาหยุดตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน แพทย์ตรวจร่างกายพบว่าคอแดง
- แพทย์ควรออกใบรับรองแพทย์อย่างไร?

ใบรับรองแพทย์ – ข้อพิจารณา

- การกล่าวหาว่าแพทย์ออกใบรับรองแพทย์เท็จ
- แพทย์ไม่ได้ตรวจคนไข้จริง
 - แพทย์จำเป็นต้องตรวจคนไข้วันเดียวกับวันที่ออกใบแพทย์หรือไม่?
 - แพทย์ที่ออกใบรับรองแพทย์กับแพทย์ที่ตรวจต้องเป็นคนคนเดียวกันหรือไม่?

ใบรับรองแพทย์ – ข้อพิจารณา

- การกล่าวหาว่าแพทย์ออกใบรับรองแพทย์เท็จ
- ระบุวันลายาวนานเกิน/สั้นเกิน
 - หลักฐานยืนยันความเห็นของแพทย์: บันทึกในเวชระเบียน
 - การนัดตรวจซ้ำเพื่อประเมินอาการ
 - อธิบายถึงผลกระทบหากแพทย์ออกใบรับรองแพทย์เท็จ

ใบรับรองแพทย์ – ข้อพิจารณา

- การกล่าวหาว่าแพทย์ออกใบรับรองแพทย์เท็จ
- การออกแบบระบบให้สามารถตรวจสอบได้
 - มีการทำสำเนาใบรับรองแพทย์
 - มีการระบุทั้งวันที่ทำการตรวจและวันที่ออกใบรับรองแพทย์

ใบรับรองแพทย์ – ข้อพิจารณา

- ไม่เขียนข้อมูลที่มีลักษณะอัตวิสัย (subjective)
 - รับรองพฤติกรรม: ถูกทำร้ายร่างกายจริง
 - มีกลิ่นสุรา
- เขียนถ้อยคำที่แสดงความรับรู้ของแพทย์
 - ประวัติ
 - อาการ

การประเมิน decision-making competency/capacity

- ความสามารถในการแสดงเจตนา เพื่อทำนิติกรรม
 - พินัยกรรม
 - โอนอสังหาริมทรัพย์
 - การรับบุตรบุญธรรม
- พิจารณาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการวินิจฉัยที่แน่นอน

ผู้ป่วยที่มีความบกพร่องด้านความสามารถ

- ผู้ป่วยที่ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินของตนได้
 - ร้องศาลเป็นคนไร้ความสามารถ/คนเสมือนไร้ความสามารถ
 - ตั้งผู้อนุบาล/ผู้พิทักษ์
 - ติดต่ออัยการหรือทนายความ
- ใบรับรองแพทย์
 - รับรองตัวโรค (definite diagnosis)
 - ระบุว่าผู้ป่วยจะไม่หายจากโรค/โรคมีลักษณะถาวร

การขอความยินยอม

- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550
- มาตรา 8 ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการใด จะให้บริการนั้นมีได้

การขอความยินยอม

- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550
- มาตรา 8 วรรค 2 ในกรณีที่เกิดความเสียหายหรืออันตรายแก่ผู้รับบริการเพราะเหตุที่ผู้รับบริการปกปิด ข้อเท็จจริงที่ตนรู้และควรบอกให้แจ้ง หรือแจ้งขอความยินยอมเป็นเท็จ ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรืออันตรายนั้น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ให้บริการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

การขอความยินยอม

- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550
- มาตรา 8 วรรค 3 ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้
 - ผู้รับบริการอยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นการรีบด่วน
 - ผู้รับบริการไม่อยู่ในฐานะที่จะรับทราบข้อมูลได้ และไม่อาจแจ้งให้บุคคลซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองดูแล ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาลของผู้รับบริการ แลวแต่กรณี รับทราบข้อมูลแทนในขณะนั้นได้

การขอความยินยอม – ข้อพิจารณาเรื่องอายุ

- 18 vs 20 ปี?
- 17 ปี แล้วสมรส?
- กฎหมายอะไร?

คำประกาศสิทธิผู้ป่วย

9. บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็ก อายุยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

แพทยสภา

สมาคมแพทยสภา

สมาคมสหการ

กระทรวงสาธารณสุข

ทันตแพทยสภา

สมาคมทันตการแพทย์

สมาคมพยาบาล

คำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย

เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบริการ และตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือกับผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ แพทยสภา สมาคมพยาบาล สมาพันธ์กรรมทันตแพทยสภา สมาคมพยาบาลทันต สมาคมนักการแพทย์ และคณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะ จึงได้ร่วมกันออกประกาศรับรองสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย ไว้ดังต่อไปนี้

• สิทธิของผู้ป่วย •

1. ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการรักษาพยาบาลและการดูแลด้านสุขภาพตามมาตรฐานวิชาชีพจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. ผู้ป่วยที่ขอรับการรักษายาบาลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจริงและเพียงพอเกี่ยวกับการเจ็บป่วย การตรวจ การรักษา ผลดีและผลเสียจากการตรวจ การรักษาจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ด้วยภาษาที่ผู้ป่วยสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉิน อันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตรายต่อชีวิต
3. ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิตมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือรับตัวจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยทันทีตามความจำเป็นกรณี โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ป่วยจะร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่
4. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบชื่อ สกุล และวิชาชีพของผู้ให้การรักษายาบาลแก่ตน
5. ผู้ป่วยมีสิทธิขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่นที่มีได้เป็นผู้ให้การรักษายาบาลแก่ตน และมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพหรือเปลี่ยนสถานพยาบาลได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสิทธิการรักษาของผู้ป่วยที่มีอยู่
6. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับการปกปิดข้อมูลของตนเอง เว้นแต่ผู้ป่วยจะให้ความยินยอมหรือเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อประโยชน์โดยตรงของผู้ป่วยหรือความกฎหมาย
7. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการเป็นผู้เข้าร่วมหรือผู้ทดลองในการทำวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ
8. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษายาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอตามขั้นตอนของสถานพยาบาลนั้น ทั้งนี้ข้อมูลทางการแพทย์และผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการของผู้ป่วยเป็นข้อมูลเฉพาะตัว
9. บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็ก อายุยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

• ข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย •

1. สอดถามเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นก่อนลงนามให้ความยินยอม หรือไม่ยินยอมรับการตรวจวินิจฉัยหรือการรักษาพยาบาล
2. ให้ข้อมูลด้านสุขภาพและข้อเท็จจริงต่างๆ ทางการแพทย์ที่เป็นจริงและครบถ้วนแก่ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพในกระบวนการรักษายาบาล
3. ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพเกี่ยวกับการรักษายาบาล ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ให้แจ้งผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพทราบ
4. ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานพยาบาล

5. ปฏิบัติต่อผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ป่วยรายอื่น รวมทั้งผู้มาเยี่ยมเยียน ด้วยความสุภาพให้เกียรติและไม่กระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อผู้อื่น

6. แจ้งสิทธิการรักษาพยาบาลหรือหลักฐานที่ตนมีให้เจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาลที่เกี่ยวข้องทราบ

7. ผู้ป่วยพึงรับทราบข้อเท็จจริงทางารแพทย์ ดังต่อไปนี้
7.1 ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานและจริยธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนดและมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการถูกกล่าวหาโดยไม่เป็นธรรม

7.2 การแพทย์ในที่นี้ หมายถึง การแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งได้รับการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยองค์ความรู้ในขณะนั้นว่ามีประโยชน์มากกว่าโทษสำหรับผู้ป่วย

7.3 การแพทย์ไม่สามารถให้การวินิจฉัย ป้องกัน หรือรักษาให้หายได้ทุกโรคหรือทุกสภาวะ

7.4 การรักษาพยาบาลทุกชนิดมีความเสี่ยงที่จะเกิดผลอันไม่พึงประสงค์ได้นอกจากนี้ เหตุสุดวิสัยอาจเกิดขึ้นได้ แม้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพจะใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ ความภาวะวิสัยและพฤติกรรมในการรักษายาบาลนั้นๆ แล้ว

7.5 การตรวจเพื่อการคัดกรอง วินิจฉัย และติดตามการรักษาโรค อาจได้ผลที่คลาดเคลื่อนได้ด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีที่ใช้ และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

7.6 ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพมีสิทธิใช้ดุลพินิจในการเลือกกระบวนการรักษายาบาลตามหลักวิชาการทางการแพทย์ ตามความสามารถและข้อจำกัดตามภาวะวิสัยและพฤติกรรมที่มีอยู่ รวมทั้งการปรึกษาหารือข้อดีข้อเสียถึงสิทธิและประโยชน์โดยรวมของผู้ป่วย

7.7 เพื่อประโยชน์ต่อตัวผู้ป่วย ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอาจให้คำแนะนำหรือส่งต่อผู้ป่วยให้ได้รับการรักษาตามความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้ป่วยต้องไม่อยู่ในสภาวะฉุกเฉินอันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตรายต่อชีวิต

7.8 การปกปิดข้อมูลด้านสุขภาพ และข้อเท็จจริงต่างๆ ทางการแพทย์ของผู้ป่วยต่อผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ อาจส่งผลเสียต่อกระบวนการรักษายาบาล

7.9 ห้องฉุกเฉินของสถานพยาบาล ใช้สำหรับผู้ป่วยฉุกเฉินอันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตรายต่อชีวิต

ประกาศ ณ วันที่ 12 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558

(นพ.ณรงค์ สหเมธาพัฒน์)

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ประธานคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.สมศักดิ์ ไล่หัดเสนา)

นายกแพทยสภา

(รองศาสตราจารย์พิเศษ ภก.ภิกษุณิฉินันท์)

นายกสมาคมสหการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา ชัยภิญโญ)

นายกสมาคมพยาบาล

(รองศาสตราจารย์ ดร.พินา บุญทอง)

นายกสมาคมทันต

(ทันตแพทย์ ธารินทร์ จรัสจรัสเกียรติ)

นายกทันตแพทยสภา

(รองศาสตราจารย์ ทน.สมชาย วิริยะพุทธ)

นายกสมาคมทันตการแพทย์

พระราชบัญญัติ
การป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
พ.ศ. ๒๕๕๙

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“วัยรุ่น” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
บริบูรณ์

มาตรา ๕ วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสาร
และความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับ
และความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ
และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน
และเพียงพอ

กฎกระทรวง

กำหนดประเภทของสถานบริการและการดำเนินการของสถานบริการ
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อ ๑๑ นอกจากการจัดให้มีบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ตามข้อ ๑๐ สถานบริการ
ที่มีบริการอนามัยการเจริญพันธุ์อาจจัดให้มีบริการอนามัยการเจริญพันธุ์แก่ผู้รับบริการซึ่งเป็นวัยรุ่น
ดังต่อไปนี้

- (๑) การตรวจหาเชื้อเอชไอวีหรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ
- (๒) การตรวจรักษาและให้คำแนะนำผู้ถูกระทำความรุนแรงทางเพศ
- (๓) การรับฝากครรภ์เสี่ยงสูง และการดูแลการคลอดและหลังคลอด
- (๔) การดูแลผู้มีภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอดทั้งมารดาและบุตร
- (๕) การรับฝากครรภ์ผู้รับบริการที่ติดเชื้อเอชไอวี และการดูแลการคลอดและหลังคลอด
รวมทั้งการดูแลให้ผู้รับบริการดังกล่าวได้รับยาต้านไวรัสเพื่อป้องกันการถ่ายทอดเชื้อจากมารดาสู่บุตร
- (๖) การยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ที่เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น
ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๒ การบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ในหมวดนี้ ให้เป็นไปตามสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง
ของวัยรุ่น

ผู้รับบริการซึ่งเป็นวัยรุ่นอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเองในการรับบริการอนามัย
การเจริญพันธุ์ ในกรณีที่ผู้รับบริการตัดสินใจรับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ให้ผู้รับบริการดังกล่าว
ให้ความยินยอมด้วยวาจาหรือทำเป็นลายลักษณ์อักษร หากมีการให้ความยินยอมด้วยวาจา ให้ผู้ให้บริการ
บันทึกความยินยมนั้นไว้ในเวชระเบียน

ผู้รับบริการซึ่งเป็นวัยรุ่นอายุไม่ถึงสิบห้าปีมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเองในการรับบริการอนามัย
การเจริญพันธุ์ตามข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ เว้นแต่กรณีตามข้อ ๑๑ (๖)

การรักษาความลับผู้ป่วย

- พรบ.สุขภาพแห่งชาติ 2550
- มาตรา 7 ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่ากรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้

การรักษาความลับผู้ป่วย

- การเปิดเผยความลับผู้ป่วย
 - ผู้ป่วยยินยอม
 - กฎหมายกำหนดให้เปิดเผย
 - เช่น กฎหมายควบคุมโรค
 - รวมถึงระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี

การรักษาความลับผู้ป่วย - ประเด็นพิจารณา

- ข้อมูลการใช้ยาเสพติด
 - การตรวจและการเปิดเผยต้องขอความยินยอม
 - หากผู้ป่วยไม่ยินยอมให้ตรวจ แพทย์ไม่สามารถตรวจได้
 - แต่ผู้ป่วยจะได้รับผลเสียตามกฎหมายพยาน
 - บั่นทอนเหตุผลในเวชระเบียน
- กรณีตรวจโดยไม่ต้องขอความยินยอม
 - ผู้ป่วยอยู่ในภาวะฉุกเฉิน และการได้ข้อมูลจำเป็นต่อการรักษา

สรุป

- ใบรับรองแพทย์: รับรองเฉพาะข้อเท็จจริงที่ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับเวชระเบียน
- ข้อยกเว้นของหลักความยินยอม คือ กรณีจำเป็นเร่งด่วน หรือ ติดต่อนุญาติไม่ได้
- เปิดเผยข้อมูลผู้ป่วยเมื่อผู้ป่วยยินยอม หรือมีกฎหมายกำหนดให้เปิดเผยเท่านั้น